

Als i oldtiden

Als sogn hører ikke til de rigeste på oldtidsminder. Hvis vi ser bort fra højdedraget mod havet ved Als by og et mindre parti i Helberskov, lå hele sognet i stenalderen under vand. Sognet er derfor relativt sent bebygget, og p.g.a. sandflugtsfare skete bebyggelsen langsomt.

Middelalderlandsbyen Als

Trods den barske natur er der dog flere tidlige skriftlige vidnesbyrd om sognets lokaliteter. Als by er nævnt allerede i 1195. Sognekirken er opført mellem 1250 og 1275 og omkring 1500 forsynet med gotiske hvælve og et vesttårn, der i århundreder har tjent som landkænde for de søfarende. Den romanske kirke er hovedsagelig opført af munkesten. Inde i kirken er bl.a. bevaret et

korbuekrucifiks fra 1400'erne. Enkelte af sognets gårde kan også føre deres historie tilbage til middelalderen.

Bondebyen Als

I historiens løb blev der gjort flere forsøg på at gøre Haslevgård til sædegård, for bedre at kunne udnytte bøndernes arbejdskraft. Bøndergodset i Als var nemlig delt mellem mange fjerntliggende herregårde, og bønderne slap derfor for den tyngende hoveripligt, som var med til at forarme deres standsfæller i nabosognene. Det primære erhverv i Als var helt frem til vor tid landbruget. Men beliggenheden gav også mulighed for at udnytte havets og fjordens ressourcer. Langs kysten var en mængde »saltpander«, hvor salt inddampedes af havvand. Saltfremstillingen blomstrede især i

1600'erne i forbindelse med den meget store sildefangst. Saltet brugtes til konservering af sildene.

Landbruget i Als blev drevet i seks skifters vekseldrift. Selv efter udskiftningen gik kreaturerne i løsdrift, hvor de vogtedes af en byhyrde. For at kende kreaturerne fra hinanden blev der klippet ejermærker i dyrenes ører. Byen ledtes af en oldermand, der valgtes blandt bymændene for et år ad gangen. 1. maj gik byhornet videre til den nye oldermand. Hornet, der i dag befinder sig i Als Hjemstavnsmuseum, blev brugt til at kalde til bystævne. Stævnet fandt sted på »Thøgers toft« (bag badhotellet). Her blev beslutninger om fællesanliggender taget.

Fra et bystævne i Als kender vi en enkelt, mærkelig sag fra 1711. Her holdtes rettergang over rotterne, som var en stor plage for byen. Sagen er nedskrevet af den samtidige herredsfoged Testrup i »Rinds Herreds Krønike«, et manuskript, der nu findes i det Kgl. Biblioteks håndskriftssamling.

Badebyen Als

I 1894 byggede Peder Chr. Pedersen Als Kro og Badehotel. Pedersen var en driftig og energisk mand, og takket være ham blev Als et forholdsvis kendt badested. Her på badhotellet underholdt den landskendte spillemand Jens Frederiksen fra Als sammen med de af byens karle, som han havde lært at spille forskellige instrumenter. De mestrede både folkemusikken og det lettere klassiske repertoire. Frederiksen komponerede også selv – især dansemelodier. Arven efter Frederiksen er i dag

taget op af et spillemandsorkester i Als, der kalder sig Frederiksens Orkester.

Als og historien

Takket være landsbyens egne folk, er der mange vidnesbyrd om byens historie. »Rinds Herreds Krønike«, som blev forfattet af herredsfoged Thestrup i begyndelsen af 1700'erne er et eksempel på denne historieskrivning. Et endnu vigtigere bidrag blev skrevet omtrent samtidig af rokkedrejer Søren Christensen, der blev født i Als i 1679. I en notesbog, som han i 1708 have overtaget fra stedets præst Otto Printzler, har han noteret en mængde gode historier om sin hjemby, sådan som han havde hørt det fra de gamle i Als. Han har også beskrevet sit arbejde som rokkedrejer og tømmermand. Han beskriver bl.a. en kåg (fladbundet pram), som han fremstillede til Nødnaes-færgen, der fragtede folk over Mariager Fjord.

Med 200 års forsinkelse blev »Rokkedrejerbogen« udgivet i 1972. Den er genoptrykt og kan stadig købes ved Lokalhistorisk Forening for Als & Omegn.

I nyere tid har især forfatteren Carl Raaschou og sognepræsten M. Larsen bidraget til kendskabet til sognets historie, bl.a. i artikler publiceret i årbogen »Fra Himmerland og Kjær Herred«.

I Als findes både et lokalhistorisk arkiv, der drives af Lokalhistorisk Forening og et hjemstavnsmuseum, der drives af Museumsforeningen for Hadsund og Omegn. De kan hver på deres måde give både »indfødte« og tilflyttere en nøgle til forståelse af det lokalsamfund, de lever i.

Da Als Hjemstavnsmuseum blev oprettet i 1948 var ét af grundlæggernes argumenter:

»Kun en rodløs Slægt mener at kunne bryde med Fortiden«

Lidt om Als i fortiden

Mere om Als i fortiden

Als historie og nutid.

Als har eksisteret langt tilbage i historien. Kirken blev opført helt tilbage i 1250. Der findes flere bøger om byen og dens befolkning f.eks. Rinds Herreds Krønik, Rokkedrejerbogen og Fra Himmerland og Kjær Herred. Als har en aktiv Lokalhistorisk forening, hvor man kan få hjælp og oplysninger om Als' historie.

Se mere på www.nordjyllandshistoriskmuseum.dk.

Ligeledes har vi Als Hjemstavnsmuseum, som man kan besøge.

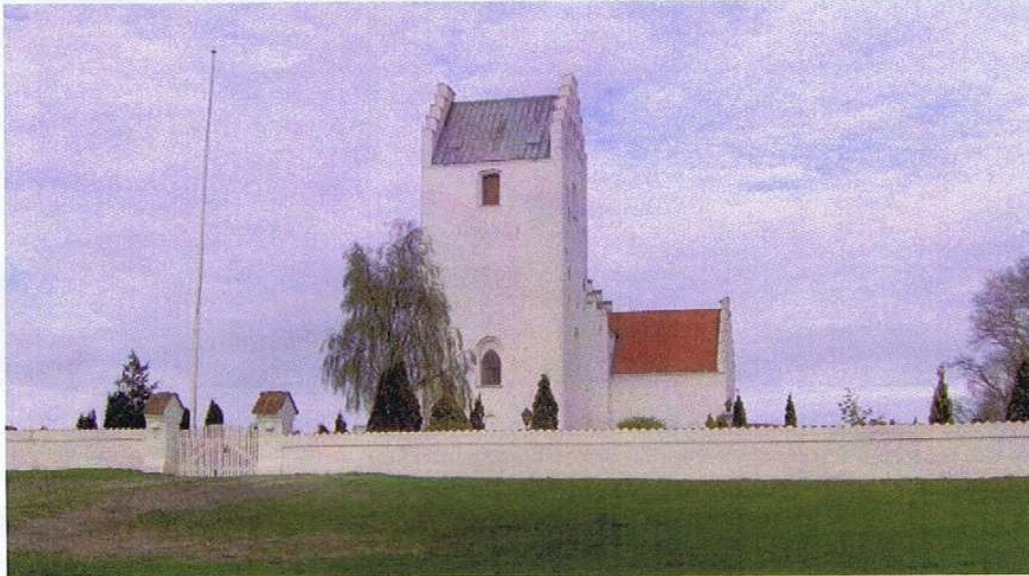

Als har en enestående natur beliggende mellem Kattegat og Ravnbjerg. Der er gode muligheder for at færdes i naturen ved stranden og i skoven. Nordsøstien går forbi Als langs stranden. Her kan man tage turen til fods eller på cykel fra Ø.Hurup til Als Odde.

Als Hjemstavnsmuseum

som er beliggende på Kirkevej, er indrettet i en gammel bindingsværksbygning, der i 1948 blev flyttet fra Buddum til Als. Museet, som organisatorisk er sammensluttet med Hadsund Egn's Museum, er åbent for publikum i sommermånederne

- www.nordjyllandshistoriskemuseum.dk

Als Kirke

I den smukke gamle landsbykirke er der naturligvis gudstjeneste på alle søn- og helligdage og desuden er der flere gange om året koncerter og korarrangementer.

Sognepræst er Iben Brejner Højgaard - Organist og korleder er Troels Kold
Menighedshuset umiddelbart ved siden af præstegården danner flere gange om ugen ramme om forskellige aktiviteter, bl.a. kirkekorets øveaftener og familieaftener med fællesspisning. - www.alskirke.dk